

Elkötelezetten élt...

■ (GÁTI FERENC KORREFERÁTUMÁHOZ)

A Dr. Trencsényi László által fellelt, és közlésre bocsátott – talán utolsó nyilvános – Gáti-korreferátumot elolvastva, először az a profán, de Gáti Ferenc iróniájához mégis illő gondolat ötölt az eszembe, hogy „csak meg ne haljon az ember!”.

Gáti Ferenc nekrológiájában a szakmai életútjára tértem ki, így azt nem írtam meg, hogy eredetileg nyomdásznak tanult. Pedig ez fontos körülmény, mert a nyomdászok nemcsak szednek, olvasnak is! (Nyomdászinként került egyébként kapcsolatba a pszichológiával is. Először Ranschburg Pál műveivel.) Életének ebből a szakaszából eredt a Tanár úrnak az a tulajdonsága, hogy nagyon figyelt a nyilvánosság elé kerülő szövegek pontosságára, precízen fogalmazott és szerzőként minden korrektúra fázist nagyon komolyan vett. Így ez, az élőbeszéd fésületlenségét, az összevonásokat és gondolatszökelléseket rögzítő – nyilvánvalóan hangfelvételtől – szövegűen leírt hozzászólása az életében nem jelenhetett volna meg. Ahhoz ő nem járult volna hozzá!

Ugyanakkor őhozza tartozik ez is. 1991 májusában, élete hetvenegyedik esztendejében, már visszavonultan, betegségtől gyötörve még egyszer megszólal, és nyilvánosan felemeli a hangját azok érdekében, akikért egész küzdelmes életét áldozta. A korreferátumban tényadatok és erős érzelmek, indulatok kavarnak. Gáti Ferenc ez egyszer nem a „nyomda számára” fogalmaz. A helyzet ismét (és azóta is) kritikus, rengeteg a mondanivalója és kevés az ideje. Az adminisztratív problémaeltüntetést szembesíti a valósággal. A *mondanivalóra* koncentrálna és kevésbé *formára*.

Sokféle indulat létezik. Az övé nem személyes. Bár erkölcsi felháborodását személyes élménye is megalapozhatta volna. Átélt a saját család hiányát. Házasságon kívül született és nevelőszülőknél nevelkedett. Ez nyilván hatással volt arra az útra, amelyre lépett. De ez csak az elindulás volt. Nem önérdek vezérli. Egyszer elmesélte, hogy a Vészkorszakban, amikor magukra maradt zsidó gyerekeket vitt biztonságos menedékhelyre, mindig betanította nekik a Miatyánkot, hogy ha nyilas járőr igazoltatja őket – papírok híján – annak felmondásával igazolják „megfelelő” származásukat. Majd jóval később, az OGYIT munkatársaként, vidéki kastélyotthonokat látogatva, felemelte a szavát, amikor azt tapasztalta, hogy a helyi vezetők a kastélyt alkalmi mulatságok céljára veszik igénybe, és ezalatt a gyerekeket annak egy eldugott részében zsúfolják össze. Mire visszaért Pestre, már följelentették a Központi Bizottságnál. Nem félt. Fontosabbnak tartotta a saját esendő gyengeségénél (egyszer az életénél, máskor az egzisztenciájánál, pályafutásánál) azoknak a sorsát, akikért élt.

Több mint fél évszázadon keresztül végzett gyermekvédelmi munkája során a gyakorlatban igyekezett eleget tenni a gyermekvédők – saját életbeindulásakor már korán felismert – sorsformáló felelősségének. Nagyon magasra állította önmaga számára a mércét: eljárt és segített személyes ügyekben, tanult és

átadta azt a tudását, ami kiállta a gyakorlat próbáját, és egy szakmailag megalapozott, de az egyéni különbségekre is érzékeny, hatékony gyermekvédelmi rendszerért dolgozott. Ez az életfolyamat formálta ki kéréllhetetlen erkölcsi álláspontját is, ami talán minden szépen stilizált „csak” szakmai publikációjánál jobban megismerhető ebből a dokumentumból. Ő soha nem elvont fogalmakhoz viszonyítva kereste a jót, hanem *gond viselője* volt a gyermekeknek, mindenkinek, akinek szüksége volt rá. Az itt közölt felszólalás igazi, mély értelme az életösszefüggés dimenzióiban bomlik ki. Kérem, hogy az olvasó ezek tudatában gondolkodjon el a szövegen.

És ha fölkelte az érdeklődését, ismerkedjen meg Gáti Ferenc életében megjelent, autorizált (a szerző által jóváhagyott) publikációival is.

■ GÁTI FERENC NÉHÁNY SZAKMAI PUBLIKÁCIÓJA:

1. Egy magyar tudós munkásságának méltató és kritikai elemzése (Dr. Ranschburg Pál). Kézirat. 1956. A Magyar Tudományos Akadémián nyert pályázat.
2. A családnevelés néhány kérdéséről. *Pedagógiai Szemle*, 1958. 139-147. o.
3. Az érzelmi nevelés néhány kérdése a gyermekotthonban. *Tanulmányok a gyermekvédelem köréből III. Művelődésügyi Minisztérium*, 1960., 1-64. o.
4. Az egyéni bánásmód néhány kérdése a gyermekotthonban. In: *A gyermekotthoni nevelés VI. Cikkgyűjtemény. Központi Pedagógus Továbbképző Intézet*, 1961., 1-60. o.
5. A gyermekvédelem pedagógiájának néhány kérdése. In: *A gyermekvédelmi konferencia előadásai és vitaanyaga. OGYIT*, 1961., 173-207. o.
6. Az állami gondozott gyermekek neveléséről. *Pedagógiai Szemle*, 1962., 858-863. o.
7. Nevelési nehézségek az általános iskolában. (A „problematikus” gyermek.) Társszerzők: Mohácsy Viola és Tóth László. *Országos Pedagógiai Intézet. In: Nevelőmunka az általános iskola 1-4. (5-8.) osztályában. Tankönyvkiadó*, 1965. 233-315. o.
8. A pszichológiai szemlélet érvényesülése a gyermekvédelemben. *Pszichológiai Tanulmányok X. Akadémiai Könyvkiadó*, 1967., 255-258. o.
9. Az örökbefogadás pedagógiai-pszichológiai problémái. *Pedagógiai Szemle*, 1969., 2. szám
10. A serdülők családi nevelésének leggyakoribb nehézségei. In: *Serdülőkről. Tankönyvkiadó*, 1970., 101-144. o.
11. A megelőző (preventív) gyermekvédelemről. In: *A gyermek- és ifjúságvédelem az egész társadalom ügye. Hazafias Népfőnt és a Fővárosi Pedagógiai Intézet*, 1975., 21-44. o.
12. Az általános iskolai nevelés pszichoterápiához hasonló mozzanatai. *Pszichológiai Tanulmányok XIV. Akadémiai Kiadó*, 1975., 87-94. o.

13. Ártalmak és károsodások. Óvodai Nevelés, 1976. 7-8. szám
14. Gyermek- és ifjúságvédelmi alapismeretek. (Egyetemi jegyzet) Tankönyvkiadó, 1980., 1985., 1989., 180 o.
15. Pályakezdő pedagógusoknak. (Társ szerző: Ligetiné dr. Verebély Anna) Hazafias Népfront, Fővárosi Pedagógiai Intézet, 1980. 23 o.
16. Gyermekvédelem az iskolában. Tankönyvkiadó, 1982., 1987., 167 o.
17. A javító-nevelés pedagógiai-pszichológiai irányzatai. Pedagógiai Szemle, 1982., 917-925 o.
18. A veszélyeztetett gyermekek iskolai teljesítményéről. Köznevelés, 1985. 39. szám
19. Előzetes kommentárok a „Rendhagyó beszélgetéshez...” Gyermek- és Ifjúságvédelem, 1985., 4. szám
20. Dr. György Júlia életútja. In: A gyermekotthoni nevelésről. Országos Pedagógiai Intézet, 1985., 52 o.
21. Visszaemlékezések a hazai gyermek- és ifjúságvédelem felszabadulás utáni évtizedeire. Gyermek- és Ifjúságvédelem, 1986., 34-44. o.
22. A gyermek évszázada? Gyermek- és ifjúságvédelem, 1986., 3. szám
23. A hazai gyermek- és ifjúságvédelem jövőjéről. In: Család-gondozási alapismeretek. Országos Pedagógiai Intézet, 1986.
24. Az óvónői szakközépiskolai nevelés és oktatás terve. Országos Pedagógiai Intézet, 1986., 31 o.

25. Nemes Lipót. In: Köznevelésünk évkönyve. Tankönyvkiadó, 1986., 207-212. o.

26. A gyermekvédelem fejlesztésével kapcsolatos megközelítések és gondolati sémák. Gyermek- és Ifjúságvédelem, 1987., 3. szám

27. Segédanyag az óvodai-iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi munkához. Országos Pedagógiai Intézet, 1987., 80 o.

28. Makarenko műveinek hatása a hazai gyermek- és ifjúságvédelemben. Köznevelés, 1988. márc., 12. o.

29. Egy előadás utóélete. Gyermek- és Ifjúságvédelem, 1989. 1-2. szám

30. Szemelvények a hazai gyermek- és ifjúságvédelem irodalmából. Szöveggyűjtemény. Válogatta: Gáti Ferenc – Horányi Annabella – Kósáné Ormai Vera. Tankönyvkiadó, 1989., 644 o.

31. Összefoglaló jelentés a veszélyeztetett fiatalokról történő gondoskodás vizsgálati tapasztalatairól. Fővárosi Népi Ellenőrző Bizottság, 1989.

32. A dr. György Júlia Emlékplakett. Gyermek- és Ifjúságvédelem, 1990. 4. szám

33. Most a nevelőszülők? Gyermek- és Ifjúságvédelem, 1991., 1. szám

(Az irodalomjegyzék forrása: Mihály Ildikó (szerk.): Tanulmányok a gyermek- és ifjúságvédelem témaköreiből. Gáti Ferenc 80. születésnapja alkalmából. Bp. 2000. FICE, 253 o. Gyermekvédelmi tanulmányok, 5. kötet)

Domszky András

1961 Tolapó

